

**Міністерство освіти і науки України  
Карпатський національний університет  
імені Василя Стефаника  
Навчально-науковий юридичний інститут  
Кафедра правоохоронної діяльності**

**Кузьмич О. Я.**

# **ОХОРОНА ДЕРЖАВНОЇ ТА ЄМНИЦІ ТА ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ**

**Методичні вказівки для організації самостійної роботи  
здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання**

Спеціальність  
Освітній рівень

**К9 Правоохоронна діяльність  
бакалавр**

**Івано-Франківськ, 2025**

УДК 343.45:35.083.8

ББК 67.301

*Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового юридичного Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 26.08.2025 р.)*

**Рецензенти:**

**Кернякевич-Танасійчук Ю.В.** доктор юридичних наук, професор,  
завідувач кафедри судочинства  
Карпатського національного  
університету імені Василя Стефаника

**Яворська Л. Л.** кандидат юридичних наук,  
викладач кафедри правоохоронної діяльності  
Карпатського національного університету  
імені Василя Стефаника

**К 89**

Кузьмич О. Я. Охорона державної таємниці та інформації з обмеженим доступом: методичні вказівки для організації самостійної роботи здобувачів денної та заочної форм навчання спеціальності «Правоохоронна діяльність». Івано-Франківськ: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. 30 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану освітнього рівня «бакалавр» спеціальності «Правоохоронна діяльність» і призначений для підготовки для самостійної роботи студентів 1-го курсу денної та заочної форм навчання із навчальної дисципліни «Охорона державної таємниці та інформації з обмеженим доступом», а також для підготовки до складання заліку. В посібнику викладені: зміст навчальної дисципліни і тематика завдань для самостійної роботи студентів денної та заочної форми навчання. До кожної теми подано методичні рекомендації, що полегшують підготовку до виконання таких завдань, перелік питань для самостійної роботи, термінологічні завдання, теми рефератів, а також інші види завдань. До кожної теми поданий перелік літератури, а також розширений перелік нормативно-правових актів, які регулюють відповідний вид відносин.

Методична розробка призначена для студентів, викладачів.

© Кузьмич О.Я., 2025

© Карпатський національний університет  
імені Василя Стефаника, 2025

## ЗМІСТ

<b>Вступ .....</b>	<b>4</b>
<b>Тематика та зміст самостійної роботи для денної форми навчання.....</b>	<b>6</b>
Тема 1. Правовий режим інформації з обмеженим доступом .....	6
Тема 2. Правова охорона державної таємниці.....	8
Тема 3. Правова охорона службової таємниці.....	10
Тема 4. Технічний захист інформації, що містить таємницю.....	12
Тема 5. Правовий режим комерційної таємниці.....	14
Тема 6. Таємниця приватного життя як об'єкт правової охорони. Інші види таємниць.....	16
Тема 7. Цивільно-правовий захист таємниць особистого життя людини.....	19
Тема 8. Персональні дані про особу як об'єкт правової охорони .....	22
<b>Тематика та зміст самостійної роботи для заочної форми навчання.....</b>	<b>24</b>
Тема 1. Правовий режим інформації з обмеженим доступом .....	24
Тема 2. Правова охорона державної таємниці.....	26
Тема 3. Правова охорона службової таємниці.....	28

## ВСТУП

«Охорона державної таємниці та інформації з обмеженим доступом» як навчальна дисципліна є однією з дисциплін за вибором студента для підготовки бакалаврів права.

**Мета викладання навчальної дисципліни** «Охорона державної таємниці та інформації з обмеженим доступом» полягає в отриманні студентами загальнотеоретичних знань щодо особливостей охорони та захисту окремих видів таємниць, а також висвітлення основних проблем, які є характерними для законодавства у сфері охорони державної, службової та особистої таємниці.

До **основних завдань**, які ставляться перед студентами у процесі вивчення цієї дисципліни відносять вивчення і засвоєння : історії виникнення та становлення інституту таємниці в Україні; законодавства України, яке стосується правового регулювання таємниці як правового режиму інформації з обмеженим доступом; особливості правового режиму окремих видів таємниць тощо.

Як відомо отримання і засвоєння студентами знань, умінь і навичок здійснюється не тільки на лекційних та семінарських (практичних) заняттях, але й також внаслідок виконання відповідних завдань у формі самостійної роботи з використанням нормативних актів та додаткової юридичної літератури.

Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи студентів денної та заочної форм навчання форми навчання спеціальності «Право» передбачають завдання як з відповідних тем, які виносяться на семінарські (практичні) заняття, так і тем, які виносяться винятково на самостійну роботу студентів.

Структурно завдання для самостійної роботи побудовані з врахуванням специфіки тої чи іншої теми і за своїм змістом охоплює такі види завдань : написання рефератів, аналіз судової практики, огляд літератури тощо.

**Написання реферату.** За своїм обсягом реферат повинен бути не більше 15 стор. За своєю структурою він повинен складатися з таких складових частин : змісту, вступу, основної частини з викладом матеріалу, висновків, списку використаної літератури.

**Аналіз судової практики.** При виконанні цього виду завдання слід виходити з наступного : вивчити та вказати судові помилки, які були допущені судами нижчестоящих інстанцій при вирішенні відповідної категорії справ; в якій спосіб такі помилки були виправлені судом вищестоящої інстанції; залежно від специфіки суб'єктивного права чи інтересу, яке порушене, невизнане чи оспорене проаналізувати чи мали місце проблеми з вибором способів захисту таких прав в осіб, які зверталися до суду за їх захистом.

Даний вид завдання має бути виконаним у письмовій формі обсягом до 5 стор. з посиланням на відповідні судові рішення (вказати номер справи, коли вона розглядалася, яким судом вона розглядалася).

**Огляд літератури.** Виконуючи даний вид завдання слід проаналізувати монографічну, періодичну літературу тощо на предмет визначення основних напрямків доктринальних досліджень з відповідної тематики за останні пів року.

Даний вид завдання має бути виконаний в письмовій формі обсягом не більше п'яти сторінок із зазначенням списку використаної літератури.

При виконанні завдань, які рекомендовані для самостійної роботи **слід також керуватися** й методичними вказівками, які подані до кожної із тем, які виносяться на семінарське (практичне) заняття.

До кожної з тем на самостійну роботу подано список нормативних актів та юридичної літератури.

Вивчаючи юридичну літературу слід враховувати зміни, які останнім часом відбулися в законодавстві України.

**Тематика та зміст самостійної роботи для студентів денної форми  
навчання**

**ТЕМА 1. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ  
ДОСТУПОМ**

**Методичні вказівки**

*«Правовий режим інформації з обмеженим доступом» є однією із основних тем з курсу «Охорона державної таємниці та інформації з обмеженим доступом», так як передбачає вивчення основних, фундаментальних положень таємниці як різновиду інформації з обмеженим доступом.*

*При підготовці до семінарського заняття слід вивчити поняття та юридичну природу інформації, проблеми класифікації інформації на окремі різновиди, юридичну сутність таємниці як правового режиму, проблематику співвідношення таких правових категорій як «охорона» та захист «таємниці» тощо.*

*З огляду на теоретичний характер цієї теми особливу увагу слід звернути на вивчення питань термінологічного характеру.*

*Враховуючи дискусійний характер юридичної природи інформації як правової категорії вивчаючи питання, які виносяться на обговорення цього семінарського заняття необхідно приділити увагу вивченню не тільки юридичної літератури з цивільного права, але й також з інформаційного.*

*Готуючись до семінарського заняття слід проаналізувати відповідні положення ЦК України, Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну таємницю» тощо.*

**Питання для самостійної роботи**

1. Поняття, види та ознаки інформації як правового явища
2. Інформація з обмеженим доступом : поняття, ознаки, класифікація
3. Джерела правового регулювання інформації з обмеженим доступом
4. Таємниця як режим інформації з обмеженим доступом
5. Охорона та захист інформації з обмеженим доступом

**Термінологічне завдання :** інформація; публічна інформація; інформація з обмеженим доступом; таємниця; правовий режим таємниці; охорона таємниці; захист таємниці.

**Теми рефератів :**

1. Поняття та юридична природа інформації за законодавством України.
2. Інформація як об'єкт цивільного права.
3. Інформація з обмеженим доступом: проблеми правового регулювання.
4. Таємниця як режим інформації з обмеженим доступом.

## НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII URL : <http://rada.gov.ua>
3. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
4. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII URL : <http://rada.gov.ua>
5. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI URL : <http://rada.gov.ua>
6. Баскоков В. «Інформація з обмеженим доступом: аналіз термінологічно-понятійного апарату». Підприємство, господарство і право. 2011. № 5 (185). С.124-128.
7. Василюк В. Я., Климчик С. О. Інформаційна безпека держави: Курс лекцій. К.: КНТ, Видавничий дім «Скіф», 2008. 136 с.
8. Головка О. М. Медіа безпека людина: засади інформаційно-правової політики. Монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 168 с.
9. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / А. Г. Дідук. - Харків, 2008. – 19 с.
10. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.
11. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. 334 с.
12. Кулініч О. О. Інформація з обмеженим доступом як об'єкт цивільних прав : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. О. Кулініч. – К., 2006. – 18 с.
13. Кулініч О. О. Окремі випадки обмеження права на таємницю // Актуальні проблеми цивільного права та процесу : матер. між нар. наук. конф., присвяченої пам'яті Ю. С. Червоного, (Одеса, 12 лютого 2010 р.). – Одеса : Фенікс, 2010. С. 45-48.
14. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
15. Марущак А. І. Інформаційне право України : Підручник. К.: Дакар, 2011. 456 с.
16. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. - К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.
17. Ясечко С. В. Цивільно-правова відповідальність за порушення права на інформацію: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид.

наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / С. В. Ясочко. Харків, 2011. 18 с.

## **ТЕМА 2. ПРАВОВА ОХОРОНА ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ**

### **Методичні вказівки**

Відповідно до Закону України «Про державну таємницю» державна таємниця – це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.

Готуючись до заняття необхідно вивчити поняття та юридичну природу державної таємниці, правовий статус держаних експертів з питань таємниць, порядок віднесення тої чи іншої інформації до державної таємниці, особливості допуску та доступу громадян до державної таємниці.

При підготовці до семінарського заняття слід проаналізувати відповідні положення Закону України «Про державну таємницю», а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики семінарського заняття.

### **Питання для самостійної роботи**

1. Поняття та юридична природа державної таємниці.
2. Відомості, які належать до державної таємниці. Інформація, що не належить до державної таємниці.
3. Державні експерти з питань таємниць, їх права та обов'язки. Порядок зарахування інформації до державної таємниці.
4. Звід відомостей, що становлять державну таємницю.
5. Допуск громадян до державної таємниці. Відмова у наданні допуску до державної таємниці.
6. Відповідальність за порушення законодавства про охорону державної таємниці.

**Термінологічне завдання** : державна таємниця; охорона державної таємниці; державний експерт з питань таємниць; доступ до державної таємниці; звід відомостей, що становлять державну таємницю; віднесення інформації до державної таємниці.

### **Теми рефератів :**

1. Поняття та юридична природа інституту державної таємниці.
2. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону державної таємниці.

### *Інші види завдань :*

1. Здійснити огляд юридичної літератури на предмет визначення основних напрямків наукових досліджень у сфері охорони державної таємниці.

### **НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА**

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII URL : <http://rada.gov.ua>
3. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
4. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII URL : <http://rada.gov.ua>
5. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI URL : <http://rada.gov.ua>
6. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI URL : <http://rada.gov.ua>
7. Про національну безпеку : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
8. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII URL : <http://rada.gov.ua>
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL : <http://rada.gov.ua>
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL : <http://rada.gov.ua>
11. Указ Президента України № 190/2020 від 24.09.2024 р. «Про Перелік посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць» URL : <http://rada.gov.ua>
12. Звід відомостей, що становлять державну таємницю, затверджений наказом СБУ від 23.12.2020 № 383 URL : <http://rada.gov.ua>
13. Артемов В. Правові проблеми захисту інформації з обмеженим доступом на шляху до НАТО. Підприємство, господарство і право. 2006. № 10.
14. Архипов О.Є., Бородавко І.Т., Ворожко В.П. Оцінювання ефективності системи охорони державної таємниці / Національна академія служби безпеки України. Інститут захисту інформації з обмеженим доступом. К. : Науково-видавничий відділ Національної академії СБУ, 2007. 62 с.
15. Ботовкін О.В., Шлапаченко В.М., Ворожко В.П., Пашков А.С. Історія охорони державної таємниці в Україні: монографія / Національна академія служби безпеки України. Інститут захисту інформації з обмеженим доступом. К. : Науково-видавничий відділ Національної академії СБУ, 2008. 155 с.
16. Василюк В.Я., Климчик С.О. Інформаційна безпека держави: Курс лекцій. К.: КНТ, Видавничий дім «Скіф», 2008. 136 с.

17. Дубняк М. В. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні. Монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 190 с.
18. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.
19. Зачепило В.С., Байдаков В.С. Правові основи захисту інформації. Конспект лекцій. Львів, 2005 р.
20. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
21. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. 334 с.
22. Лісовські Ю. П. Інформаційна безпека України: навч. посіб. / Лісовські Ю. П. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 172 с.
23. Мірошник Ю. Державна таємниця як складова забезпечення національної безпеки. Право України. 2004. № 9. С. 32-34.
24. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.

### **ТЕМА 3. ПРАВОВА ОХОРОНА СЛУЖБОВОЇ ТАЄМНИЦІ**

#### **Методичні вказівки**

*Роль і значення цієї теми в межах курсу «Правова охорона державної, службової та особистої таємниці» обумовлена сферою застосування службової таємниці як різновиду інформації з обмеженим доступом, зокрема в діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо.*

*При підготовці до семінарського заняття слід вивчити поняття та юридичну природу службової таємниці, її співвідношення з іншими видами таємниць. Особливу увагу слід також приділити аналізу правових аспектів юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону службової таємниці.*

*При підготовці до семінарського заняття слід проаналізувати відповідні положення Законів України «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про доступ до публічної інформації», а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики семінарського заняття.*

#### **Питання для самостійної роботи**

1. Поняття та ознаки службової таємниці.
2. Відомості, які становлять службову таємницю.
3. Суб'єкти права на службову таємницю.
4. Відповідальність за порушення законодавства про охорону службової таємниці.

**Термінологічне завдання :** службова таємниця; суб'єкти права на службову таємницю; суб'єкт владних повноважень.

**Теми рефератів :**

1. Поняття та юридична природа інституту службової таємниці.
2. Інститут службової таємниці : стан та перспективи розвитку.
3. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону конфіденційної інформації, яка перебуває в режимі службової таємниці.

**Інші види завдань :**

1. Здійснити огляд юридичної літератури на предмет визначення основних напрямків наукових досліджень у сфері охорони та захисту конфіденційної інформації, яка перебуває у режимі службової таємниці.

**НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА**

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX URL : <http://rada.gov.ua>
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII URL : <http://rada.gov.ua>
5. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI URL : <http://rada.gov.ua>
7. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI URL : <http://rada.gov.ua>
8. Про контр розвідувальну діяльність : Закон України від 26.12.2002 р. № 374-IV URL : <http://rada.gov.ua>
9. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII URL : <http://rada.gov.ua>
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL : <http://rada.gov.ua>
11. Типова інструкція про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 736-2016-п. URL : <http://rada.gov.ua>
12. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.
13. Дубняк М. В. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні. Монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 190 с.

14. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
15. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. 334 с.
16. Лісовські Ю. П. Інформаційна безпека України: навч. посіб. / Лісовські Ю. П. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 172 с.
17. Марущак А. І. Правові основи захисту інформації з обмеженим доступом. К., 2007. 209 с.
18. Марущак А. І. Інформаційне право: доступ до інформації. К., 2007. 221 с.
19. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.

#### **ТЕМА 4. ТЕХНІЧНИЙ ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО МІСТИТЬ ТАЄМНИЦЮ**

##### **Методичні вказівки**

*Відповідно до п. 1 ч. 1 Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» технічний захист інформації – вид захисту інформації, спрямований на забезпечення за допомогою інженерно-технічних заходів та/або програмних і технічних засобів унеможливлення витоку, знищення та блокування інформації, порушення цілісності та режиму доступу до інформації.*

*При підготовці до цієї теми слід вивчити поняття технічного захисту інформації, проаналізувати види загроз безпеці інформації, вивчити принципи та основні напрями державної політики у сфері технічного захисту інформації тощо.*

*Особливу увагу при підготовці до цієї теми слід приділити аналізу діяльності державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, яка є підконтрольною і підпорядковується безпосередньо Президентові України.*

*Готуючись до заняття необхідно проаналізувати відповідні положення Конституції України, Законів України «Про державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про науково-технічну інформацію», а також інших нормативних актів з цієї тематики.*

##### **Питання для самостійної роботи**

1. Визначення загроз безпеці інформації та сучасний стан її технічного захисту.
2. Система технічного захисту інформації.
3. Основні напрями державної політики у сфері ТЗІ.
4. Принципи формування системи інформаційної безпеки в Україні.

**Термінологічне завдання** : інформаційний суверенітет держави; технічний захист інформації; інформаційна (автоматизована) система; власник інформації; власник системи; захист інформації в системі.

**Теми рефератів :**

1. Система інформаційної безпеки України : стан та перспективи розвитку.
2. Принципи формування системи інформаційної безпеки в Україні.
3. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації : основні завдання та принципи діяльності.

**НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА**

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
3. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 року № 80/94-ВР URL : <http://rada.gov.ua>
4. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI URL : <http://rada.gov.ua>
5. Про Концепцію Національної програми інформатизації України: Закон України від 04.02.1998 року № 75/98-ВР URL : <http://rada.gov.ua>
6. Про національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 року № 74/98-ВР URL : <http://rada.gov.ua>
7. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 року № 3322-XII URL : <http://rada.gov.ua>
8. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. URL : <http://rada.gov.ua>
9. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII URL : <http://rada.gov.ua>
10. Василюк В. Я., Климчик С.О. Інформаційна безпека держави: Курс лекцій. К.: КНТ, Видавничий дім «Скіф», 2008. 136 с.
11. Богуш В. М., Юдін О. К. Інформаційна безпека держави. Навчальний посібник. Х.: Фоліо, 2005.
12. Головка О. М. Медіа безпека людина: засади інформаційно-правової політики. Монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 168 с.
13. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.
14. Маріц Д.О. Інформаційні правовідносини в Україні: теоретичні та практичні аспекти: монографія./Д.О. Маріц. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2018. 472

## **ТЕМА 5. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ**

### **Методичні вказівки**

*Згідно із ч. 1 ст. 505 ЦК України комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.*

*Готуючись до семінарського заняття необхідно приділити увагу вивченню поняття та юридичної природи комерційної таємниці, суб'єктного складу правового режиму даного виду таємниці, правовим аспектам виникнення та припинення прав на комерційну таємницю, а також питанням, які пов'язані із охороною та захистом цієї інформації.*

*З огляду на дискусійний характер інституту комерційної таємниці особливу увагу слід приділити вивченню юридичної літератури також з господарського права.*

*При підготовці до семінарського заняття необхідно проаналізувати відповідні положення ЦК України, ГК України, а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики семінарського заняття.*

### **Питання для самостійної роботи**

1. Історико-правові аспекти становлення правового режиму комерційної таємниці.
2. Поняття та ознаки комерційної таємниці.
  - 2.1. Поняття комерційної таємниці.
  - 2.2. Комерційна таємниця і ноу-хау.
  - 2.3. Ознаки комерційної таємниці.
3. Відомості, які становлять комерційну таємницю.
4. Суб'єкти права на комерційну таємницю.
5. Поняття та зміст права на комерційну таємницю. Права та обов'язки власника комерційної таємниці.
6. Виникнення та припинення прав на комерційну таємницю.
7. Цивільно-правова охорона та захист права на комерційну таємницю.

**Термінологічне завдання :** комерційна таємниця; ноу-хау; власник інформації, яка складає комерційну таємницю; особи, яким довірена інформація, що складає комерційну таємницю; охорона комерційної таємниці; захист комерційної таємниці.

### **Теми рефератів :**

1. Інститут комерційної таємниці : поняття та юридична природа.
2. Інститут комерційної таємниці : стан та перспективи розвитку.

3. Цивільно-правовий захист прав на комерційну таємницю : проблеми теорії та практики.

*Інші види завдань :*

1. Проаналізуйте судову практику Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ за останні пів року в цивільних справах щодо захисту прав на комерційну таємницю фізичних осіб.

**НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА**

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL : <http://rada.gov.ua>
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV URL : <http://rada.gov.ua>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL : <http://rada.gov.ua>
5. Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX «Про авторське право і суміжні права» URL : <http://rada.gov.ua>
6. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : Постанова Кабінету міністрів України № 611 від 09.08.1993 р. URL : <http://rada.gov.ua>
7. Антонюк П. Є. Формування переліку інформації суб'єкта господарювання, яка становить комерційну таємницю. URL : [http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Advokat/2009\\_5/2009-5-Antonyuk.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Advokat/2009_5/2009-5-Antonyuk.pdf)
8. Гарарук І. В. Комерційна таємниця як об'єкт цивільних прав в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Гарарук Ігор Володимирович; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. Івано-Франківськ, 2016. 16 с.
9. Банківська таємниця: особливості її нормативно-правового регулювання в Україні та в законодавстві зарубіжних країн : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Гетманцев Данило Олександрович; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2003. 20 с
10. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / А. Г. Дідук. Харків, 2008. 19 с.
11. Дибя І. Комерційна таємниця. Юридичний вісник України. 2005. № 35.
12. Івченко Т. В. Цивільно-правове регулювання комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Т. В. Івченко. Київ, 2009. 20 с.

13. Івченко Т. В. Деякі питання правового регулювання поняття «ноу-хау». Держава і право: юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. 2005. Вип. 34. С. 260-265.
14. Івченко Т. В. Роль суду в захисті права на комерційну таємницю. Держава і право: юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. 2007. Вип. 38. С. 442-448.
15. Кохановська О. В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2006. 463 с.
16. Кулініч О. О. Інформація з обмеженим доступом як об'єкт цивільних прав : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. О. Кулініч. К., 2006. 18 с.
17. Маріц Д.О. Інформаційні правовідносини в Україні: теоретичні та практичні аспекти: монографія./Д.О. Маріц. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2018. 472 С.
18. Матвієнко П. Є. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про комерційну таємницю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / П. Є. Матвієнко. К., 2010. 19 с.
19. Нікіфоров Г. К., Нікіфоров С. С. Підприємництво та правовий захист комерційної таємниці: Навч.-практ. посіб. Для вищих навч. зал. К.: Олан, 2001. 208 с.
20. Носік Ю. В. Право на комерційну таємницю в Україні: Монографія. – К.: КНТ, 2007. – 240 с.
21. Сляднєва Г. О. Право суб'єкта господарювання на комерційну таємницю та його захист: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Г. О. Сляднєва. Донецьк, 2005. 16 с.
22. Тополова Л. Д. Правовий режим комерційної таємниці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Л. Д. Тополова. Донецьк, 2006. 20 с.

## **ТЕМА 6. ТАЄМНИЦЯ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ. ІНШІ ВИДИ ТАЄМНИЦЬ**

### **Методичні вказівки**

*Під таємницею приватного життя розуміють конфіденційні відомості, що охороняються законом та складають особисту або сімейну таємницю особи, незаконне збирання або поширення яких заподіює шкоду правам і інтересам цієї особи і надає їй право на захист відповідно до чинного законодавства.*

*При підготовці до семінарського заняття слід вивчити юридичну природу таємниці приватного життя, а також особливості її співвідношення із іншими видами таємниць. Крім того, не можна оминати увагою вивчення й інших видів таємниць, зокрема професійних, а саме адвокатської, банківської, медичної, нотаріальної, таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, таємниці усиновлення тощо.*

*При вивченні цієї теми важливе значення має також аналіз різноманітних позицій вчених стосовно суті професійної таємниці загалом, та проблеми її класифікації на окремі різновиди.*

*Готуючись до заняття слід проаналізувати відповідні положення Конституції України, ЦК України, СК України, Законів України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про банки і банківську діяльність», «Основи законодавства України про охорону здоров'я», а також інших нормативних актів з цієї тематики.*

### ***Питання для самостійної роботи***

1. Поняття та юридична природа таємниці приватного життя.
2. Інші види таємниць.
  - 2.1. Правовий режим адвокатської таємниці.
  - 2.2. Правовий режим банківської таємниці.
  - 2.3. Правовий режим медичної таємниці.
  - 2.4. Правовий режим нотаріальної таємниці.
  - 2.5. Правовий режим таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.
  - 2.6. Правовий режим таємниці усиновлення (удочеріння).

***Термінологічне завдання :*** таємниця особистого життя; професійна таємниця; банківська таємниця; адвокатська таємниця; медична таємниця; нотаріальна таємниця; таємниця усиновлення; таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

### ***Теми рефератів :***

1. Інститут таємниць приватного життя особи : поняття та юридична природа.
2. Проблеми класифікації таємниць приватного життя особи.

### ***Інші види завдань :***

1. Здійснить огляд юридичної літератури на предмет визначення основних напрямків наукових досліджень з наступних тем :
  - а) особливості правового режиму медичної таємниці;
  - б) особливості правового режиму адвокатської таємниці;
  - в) особливості правового режиму нотаріальної таємниці;
  - г) особливості правового режиму таємниці усиновлення.

**НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА**

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III URL : <http://rada.gov.ua>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL : <http://rada.gov.ua>
4. Закон України від 05.07.2012 р. № 2947-III «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» URL : <http://rada.gov.ua>
5. Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» URL : <http://rada.gov.ua>
6. Закон України від 24.02.1994 р. № 40041-XII «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» URL : <http://rada.gov.ua>
7. Закон України від 06.04.2000 р. № 1645-III «Про захист населення від інфекційних хвороб» URL : <http://rada.gov.ua>
8. Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних» URL : <http://rada.gov.ua>
9. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425-XII URL : <http://rada.gov.ua>
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-XII URL : <http://rada.gov.ua>
11. Закон України від 22.02.2000 р. № 1489-III «Про психіатричну допомогу» URL : <http://rada.gov.ua>
12. Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці : Постанова правління Національного банку України № 267 від 14.07.2006 р. URL : <http://rada.gov.ua>
13. Про надання роз'яснення : лист управління юридичного забезпечення банківського нагляду Національного банку України № 47-112/240-12219 від 09.09.2008 р. URL : <http://rada.gov.ua>
14. Рішення Конституційного суду України у справі № 1-9/2012 за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20.01.2012 р. URL : <http://rada.gov.ua>
15. Безклубий І. А. Банківські правочини: цивільно-правові проблеми: Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 278 с.
16. Бобрик Володимир Іванович. Цивільно-правова охорона особистого життя фізичних осіб: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Національний ун-т внутрішніх справ. Х., 2004. 20 с.
17. Брижко В. М. Правовий механізм захисту персональних даних: Монографія / За заг. ред. М. Я. Швеця та Р. А. Калюжного. К.: Парламентське видавництво, 2003.
18. Гетманцев Д. О. Банківська таємниця: особливості її нормативно-правового регулювання в Україні та в законодавстві зарубіжних країн:

автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Д.О. Гетманцев. Київ, 2003 . 23 с.

19. Коробцова Н. В. Цивільно-правова охорона таємниць особистого життя людини / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. 152 с.

20. Логінова С. М. Адвокатська таємниця: теорія і практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / С. М. Логінова. Київ, 2002. 20 с.

21. Маріц Д.О. Інформаційні правовідносини в Україні: теоретичні та практичні аспекти: монографія./Д.О. Маріц. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2018. 472 С.

22. Мацегорін О. І. Цивільно-правова охорона права на таємницю про стан здоров'я. Часопис Київського університету права. 2010. № 4. С. 154 – 158.

23. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-т. 5-те вид., перероб. і допов. / за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2013. Т.ІІ. 1120 с.

24. Нотаріат в Україні [Текст] : навч. посіб. / [Ю. В. Нікітін та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук. проф. Ю. В. Нікітіна] ; Нац. акад. упр. - 4-те вид., допов. і перероб. Київ : ВНЗ «Нац. акад. Управління» : Алерта, 2016. 585 с

25. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): монографія / відп. ред. Я. М. Шевченко. К.: КНТ, 2008.

26. Стеценко С. Г. Медичне право України (правове забезпечення лікарської таємниці): монографія / С. Г. Стеценко, І. В. Шатковська. К.: Атака, 2010. 144 с.

27. Тунік А. Захист персональних даних : аналіз вітчизняного законодавства. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 8. С. 97 – 100.

28. Шаповалова А. О. Забезпечення охорони банківської таємниці у кримінальному процесі України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / А. О. Шаповалова. Київ, 2009. – 18 с.

## **ТЕМА 7. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ТАЄМНИЦЬ ОСОБИСТОГО ЖИТТЯ ЛЮДИНИ**

### **Методичні вказівки**

*Як відомо ефективність здійснення фізичними особами своїх суб'єктивних прав безпосередньо залежить від юридичних механізмів, які покликані гарантувати здійснення таких прав. Одним із таких механізмів є механізм захисту суб'єктивних прав та інтересів, який носить комплексний*

та міжгалузевий характер, що й зумовлює роль і значення цієї теми в рамках цього курсу.

При підготовці до цієї теми необхідно приділити увагу вивченню юридичної природи права на захист таємниць особистого життя людини, формам в рамках яких може бути реалізовано таке право, а також аналізу способів захисту, які можуть бути обраними суб'єктами цивільних прав для захисту таємниць особистого життя.

Готуючись до семінарського заняття особливу увагу слід звернути на проблематику співвідношення способів та засобів захисту таємниць особистого життя людини.

### **Питання для самостійної роботи**

1. Поняття захисту таємниць особистого життя людини.
2. Судовий захист таємниць особистого життя людини.
3. Позасудовий захист таємниць особистого життя людини.

**Термінологічне завдання :** право на захист таємниць особистого життя; способи захисту таємниць особистого життя; засоби захисту таємниць особистого життя; форми захисту таємниць особистого життя.

### **Теми рефератів :**

1. Особливості судового захисту таємниць особистого життя людини.
2. Особливості позасудового захисту таємниць особистого життя людини.

### **Інші види завдань :**

1. Проаналізуйте судову практику Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ за останні пів року в цивільних справах про захист прав фізичних осіб на таємниці особистого та сімейного життя.

## **НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА**

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Закон України від 05.07.2012 р. № 2947-III «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» URL : <http://rada.gov.ua>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL : <http://rada.gov.ua>
4. Закон України від 05.07.2012 р. № 2947-III «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» URL : <http://rada.gov.ua>
5. Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» URL : <http://rada.gov.ua>
6. Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних» URL : <http://rada.gov.ua>

7. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425-XII URL : <http://rada.gov.ua>
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-XII URL : <http://rada.gov.ua>
9. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
10. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. № 1697-VII URL : <http://rada.gov.ua>
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL : <http://rada.gov.ua>
12. Рішення Конституційного суду України у справі № 1-9/2012 за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20.01.2012 р. URL : <http://rada.gov.ua>
13. Рішення Конституційного Суду України у справі № 5-зп (Справа № 18/203-97 щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та статті 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К. Г. Устименка) від 30.10.1997 р. URL : <http://rada.gov.ua>
14. Гетманцев Д. О. Банківська таємниця: особливості її нормативно-правового регулювання в Україні та в законодавстві зарубіжних країн: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Д. О. Гетманцев. Київ, 2003. 23 с.
15. Коробцова Н. В. Цивільно-правова охорона таємниць особистого життя людини / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. 152 с.
16. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ: Алерта, 2017. 494 с.
17. Маріц Д.О. Інформаційні правовідносини в Україні: теоретичні та практичні аспекти: монографія./Д.О. Маріц. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2018. 472 С.
18. Кохановська О. В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. 463 с.
19. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-т. 5-те вид., перероб. і допов. / за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2013. Т.ІІ. 1120 с.
20. Стеценко С. Г. Медичне право України (правове забезпечення лікарської таємниці): монографія / С. Г. Стеценко, І. В. Шатковська. К.: Атака, 2010. 144 с.
21. Устименко Н. В. Таємниці особистого життя людини та їх цивільно-правова охорона: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Н. В. Устименко. Харків, 2001. 21 с.

22. Шатковська І. В. Адміністративно-правове забезпечення лікарської таємниці в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук.: спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / І. В. Шатковська. К., 2010. 20 с.

### **ТЕМА 8. ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ ПРО ОСОБУ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ**

*Персональні дані про особу є одним із видів інформації з обмеженим доступом, а, отже, перебувають в режимі правової охорони. Тому готуючись до цієї теми слід передусім з'ясувати поняття персональних даних, правову основу забезпечення їх правової охорони, коло суб'єктів правовідносин у сфері персональних даних, а також порядок та процедуру захисту персональних даних.*

*Не менш актуальними в межах цієї теми є також питання щодо відповідальності за порушення законодавства у сфері охорони та захисту персональних даних про особу.*

#### **Питання для обговорення**

1. Поняття «персональні дані» та джерела їх правового регулювання
2. Принципи обробки персональних даних
3. Суб'єкти правовідносин у сфері персональних даних
4. Порядок та процедура захисту персональних даних
5. Порядок здійснення контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних

### **НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА**

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних» URL : <http://rada.gov.ua>
3. Інформація з обмеженим доступом, що не є державною таємницею, в законодавстві України: аналітичний огляд / О.В. Ботвінкін, В.П. Ворожко. К.: Видавництво Національної академіїСБУ, 2006. 96 с.
4. Василюк В. Я., Климчик С. О. Інформаційна безпека держави: Курс лекцій. К.: КНТ, Видавничий дім «Скіф», 2008. 136 с.
5. Бем М.В., Городинський І.М., Саттон Г., Родіоненко О.М. Захист персональних даних : Правове регулювання та практичні аспекти : науково-практичний посібник. К.: К.І.С., 2015. 220 с.
6. Коробцова Н. В. Цивільно-правова охорона таємниць особистого життя людини / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. 152 с.

7. Кохановська О. В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. 463 с.

8. Маріц Д.О. Інформаційні правовідносини в Україні: теоретичні та практичні аспекти: монографія./Д.О. Маріц. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2018. 472 С.

## Тематика та зміст самостійної роботи для заочної форми навчання

### **ТЕМА 1. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ**

#### **Методичні вказівки**

«Правовий режим інформації з обмеженим доступом» є однією із основних тем з курсу «Охорона державної таємниці та інформації з обмеженим доступом», так як передбачає вивчення основних, фундаментальних положень таємниці як різновиду інформації з обмеженим доступом.

При підготовці до семінарського заняття слід вивчити поняття та юридичну природу інформації, проблеми класифікації інформації на окремі різновиди, юридичну сутність таємниці як правового режиму, проблематику співвідношення таких правових категорій як «охорона» та захист «таємниці» тощо.

З огляду на теоретичний характер цієї теми особливу увагу слід звернути на вивчення питань термінологічного характеру.

Враховуючи дискусійний характер юридичної природи інформації як правової категорії вивчаючи питання, які виносяться на обговорення цього семінарського заняття необхідно приділити увагу вивченню не тільки юридичної літератури з цивільного права, але й також з інформаційного.

Готуючись до семінарського заняття слід проаналізувати відповідні положення ЦК України, Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну таємницю» тощо.

#### **Питання для самостійної роботи**

1. Загальна характеристика законодавства у сфері охорони та захисту таємниці.
2. Поняття, види та ознаки інформації.
3. Інформація з обмеженим доступом : поняття, ознаки, класифікація.
4. Таємниця як режим інформації з обмеженим доступом.
5. Проблеми співвідношення понять «охорона» та «захист» таємниці.

**Термінологічне завдання** : інформація; публічна інформація; інформація з обмеженим доступом; таємниця; правовий режим таємниці; охорона таємниці; захист таємниці.

#### **Теми рефератів :**

1. Поняття та юридична природа інформації за законодавством України.
2. Інформація як об'єкт цивільного права.
3. Інформація з обмеженим доступом: проблеми правового регулювання.

#### 4. Таємниця як режим інформації з обмеженим доступом.

### НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII URL : <http://rada.gov.ua>
3. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
4. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII URL : <http://rada.gov.ua>
5. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI URL : <http://rada.gov.ua>
6. Баскоков В. «Інформація з обмеженим доступом: аналіз термінологічно-понятійного апарату». Підприємництво, господарство і право. 2011. № 5 (185). С.124-128.
7. Василюк В. Я., Климчик С. О. Інформаційна безпека держави: Курс лекцій. К.: КНТ, Видавничий дім «Скіф», 2008. 136 с.
8. Головка О. М. Медіа безпека людина: засади інформаційно-правової політики. Монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 168 с.
9. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / А. Г. Дідук. - Харків, 2008. – 19 с.
10. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.
11. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. 334 с.
12. Кулініч О. О. Інформація з обмеженим доступом як об'єкт цивільних прав : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. О. Кулініч. – К., 2006. – 18 с.
13. Кулініч О. О. Окремі випадки обмеження права на таємницю // Актуальні проблеми цивільного права та процесу : матер. між нар. наук. конф., присвяченої пам'яті Ю. С. Червоного, (Одеса, 12 лютого 2010 р.). – Одеса : Фенікс, 2010. С. 45-48.
14. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
15. Марущак А. І. Інформаційне право України : Підручник. К.: Дакар, 2011. 456 с.
16. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. - К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.

17. Ясечко С. В. Цивільно-правова відповідальність за порушення права на інформацію: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / С. В. Ясечко. Харків, 2011. 18 с.

## **ТЕМА 2. ПРАВОВА ОХОРОНА ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ**

### **Методичні вказівки**

*Відповідно до Закону України «Про державну таємницю» державна таємниця – це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.*

*Готуючись до заняття необхідно вивчити поняття та юридичну природу державної таємниці, правовий статус держаних експертів з питань таємниць, порядок віднесення тої чи іншої інформації до державної таємниці, особливості допуску та доступу громадян до державної таємниці.*

*При підготовці до семінарського заняття слід проаналізувати відповідні положення Закону України «Про державну таємницю», а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики семінарського заняття.*

### **Питання для самостійної роботи**

1. Поняття та юридична природа державної таємниці.
2. Відомості, які належать до державної таємниці. Інформація, що не належить до державної таємниці.
3. Державні експерти з питань таємниць, їх права та обов'язки. Порядок зарахування інформації до державної таємниці.
4. Звід відомостей, що становлять державну таємницю.
5. Допуск громадян до державної таємниці. Відмова у наданні допуску до державної таємниці.
6. Відповідальність за порушення законодавства про охорону державної таємниці.

**Термінологічне завдання :** державна таємниця; охорона державної таємниці; державний експерт з питань таємниць; доступ до державної таємниці; звід відомостей, що становлять державну таємницю; віднесення інформації до державної таємниці.

### **Теми рефератів :**

1. Поняття та юридична природа інституту державної таємниці.
2. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону державної таємниці.

***Інші види завдань :***

1. Здійснити огляд юридичної літератури на предмет визначення основних напрямків наукових досліджень у сфері охорони державної таємниці.

**НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА**

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII URL : <http://rada.gov.ua>
3. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
4. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII URL : <http://rada.gov.ua>
5. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI URL : <http://rada.gov.ua>
6. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI URL : <http://rada.gov.ua>
7. Про національну безпеку : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
8. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII URL : <http://rada.gov.ua>
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL : <http://rada.gov.ua>
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL : <http://rada.gov.ua>
11. Указ Президента України № 190/2020 від 24.09.2024 р. «Про Перелік посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць» URL : <http://rada.gov.ua>
12. Звід відомостей, що становлять державну таємницю, затверджений наказом СБУ від 23.12.2020 № 383 URL : <http://rada.gov.ua>
13. Артемов В. Правові проблеми захисту інформації з обмеженим доступом на шляху до НАТО. Підприємство, господарство і право. 2006. № 10.
14. Архипов О.Є., Бородавко І.Т., Ворожко В.П. Оцінювання ефективності системи охорони державної таємниці / Національна академія служби безпеки України. Інститут захисту інформації з обмеженим доступом. К. : Науково-видавничий відділ Національної академії СБУ, 2007. 62 с.
15. Ботовкін О.В., Шлапаченко В.М., Ворожко В.П., Пашков А.С. Історія охорони державної таємниці в Україні: монографія / Національна академія служби безпеки України. Інститут захисту інформації з обмеженим доступом. К. : Науково-видавничий відділ Національної академії СБУ, 2008. 155 с.
16. Василюк В.Я., Климчик С.О. Інформаційна безпека держави: Курс лекцій. К.: КНТ, Видавничий дім «Скіф», 2008. 136 с.

17. Дубняк М. В. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні. Монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 190 с.
18. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.
19. Зачепило В.С., Байдаков В.С. Правові основи захисту інформації. Конспект лекцій. Львів, 2005 р.
20. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
21. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. 334 с.
22. Лісовські Ю. П. Інформаційна безпека України: навч. посіб. / Лісовські Ю. П. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 172 с.
23. Мірошник Ю. Державна таємниця як складова забезпечення національної безпеки. Право України. 2004. № 9. С. 32-34.
24. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.

### **ТЕМА 3. ПРАВОВА ОХОРОНА СЛУЖБОВОЇ ТАЄМНИЦІ**

#### **Методичні вказівки**

*Роль і значення цієї теми в межах курсу «Правова охорона державної, службової та особистої таємниці» обумовлена сферою застосування службової таємниці як різновиду інформації з обмеженим доступом, зокрема в діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо.*

*При підготовці до семінарського заняття слід вивчити поняття та юридичну природу службової таємниці, її співвідношення з іншими видами таємниць. Особливу увагу слід також приділити аналізу правових аспектів юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону службової таємниці.*

*При підготовці до семінарського заняття слід проаналізувати відповідні положення Законів України «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про доступ до публічної інформації», а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики семінарського заняття.*

#### **Питання для самостійної роботи**

1. Поняття та ознаки службової таємниці.
2. Відомості, які становлять службову таємницю.
3. Суб'єкти права на службову таємницю.
4. Відповідальність за порушення законодавства про охорону службової таємниці.

**Термінологічне завдання :** службова таємниця; суб'єкти права на службову таємницю; суб'єкт владних повноважень.

**Теми рефератів :**

1. Поняття та юридична природа інституту службової таємниці.
2. Інститут службової таємниці : стан та перспективи розвитку.
3. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону конфіденційної інформації, яка перебуває в режимі службової таємниці.

**Інші види завдань :**

1. Здійснити огляд юридичної літератури на предмет визначення основних напрямків наукових досліджень у сфері охорони та захисту конфіденційної інформації, яка перебуває у режимі службової таємниці.

**НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА**

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX URL : <http://rada.gov.ua>
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII URL : <http://rada.gov.ua>
5. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII URL : <http://rada.gov.ua>
6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI URL : <http://rada.gov.ua>
7. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI URL : <http://rada.gov.ua>
8. Про контр розвідувальну діяльність : Закон України від 26.12.2002 р. № 374-IV URL : <http://rada.gov.ua>
9. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII URL : <http://rada.gov.ua>
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL : <http://rada.gov.ua>
11. Типова інструкція про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 736-2016-п. URL : <http://rada.gov.ua>
12. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.
13. Дубняк М. В. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні. Монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 190 с.

14. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
15. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. 334 с.
16. Лісовські Ю. П. Інформаційна безпека України: навч. посіб. / Лісовські Ю. П. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 172 с.
17. Марущак А. І. Правові основи захисту інформації з обмеженим доступом. К., 2007. 209 с.
18. Марущак А. І. Інформаційне право: доступ до інформації. К., 2007. 221 с.
19. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.